

NATIONELLA CENTRET
FÖR UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

PROJEKTPLAN FÖR UTBILDNING I LITTERACITET FÖR INVANDRARE

Innehåll

1 Inledning	3
2 Utvärderingsobjekt och -frågor	4
2.1 Utvärderingens teman och utvärderingsfrågor	4
2.2 Utvärderingens målgrupper och avgränsningar	5
3 Utvärderingsdata, insamling och analys av data	6
4 Utvärderingsprojektets organisering och tidtabell	9
5 Centrala begrepp i utvärderingen	12
6 Källor	14

1 Inledning

Förändringarna i arbetslivet och utvecklingen av informationssamhället berör alla och utmanar till att ta hand om allas kompetens och förebygga polarisering i samhället. Dessa mål uttrycks också i Marins regeringsprogram: *Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle*, som bland annat strävar efter att trygga rätten för varje ung person, för varje person som kommit till landet under pågående utbildning och för varje papperslös person att slutföra den grundläggande utbildningen. Målet med regeringsprogrammet är att bygga upp den jämlikheten och likställtheten i samhället med hjälp av utbildning. (SR 2019.)

Andelen av befolkningen med utländsk bakgrund ökar i Finland. Invandrarna ligger efter andra befolkningsgrupper i utbildning och kompetens (SR 2019). Hösten 2018 lyfte statsrådet fram utvecklingen av invandrarnas kompetens som ett område som bör speciellt uppmärksammas, eftersom man på basis av nationella utredningar hade konstaterat att det fanns stora kompetensklyftor mellan den infödda befolkningen och invandrarna i Finland (SR 2019, 27; Witting 2019). Med tanke på utslagningsutvecklingen är personer som har flyttat till landet som vuxna och som har svag utbildningsbakgrund eller ingen skolhistoria speciellt utsatta.

Att tillägna sig läs- och skrivfärdigheter och stärka den grundläggande kompetens som behövs i samhället är ytterst viktiga faktorer som förebygger marginalisering och främjar integration. I Finland kan man lära sig dessa färdigheter inom utbildningen i litteracitet för vuxna invandrare. Utbildningen överfördes i början av 2018 från arbets- och näringsministeriets ansvar till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Sedan dess har man vid läroanstalterna för fritt bildningsarbete kunnat ordna en ny typ av utbildning i läs- och skrivkunighet för vuxna invandrare. Dessutom har ett separat läskunnighetskede inkluderats i den förnyade grundläggande utbildningen för vuxna.

För att man i Finland ska kunna stödja utvecklingen av kompetensen hos vuxna som har en svag utbildningsbakgrund och som har inflyttat till landet, samt för att stödja en smidig utbildningsväg och sysselsättning, behövs information om nuläget vad gäller utbildningen i litteracitet samt styrkorna och utvecklingsobjekten i anordnandet av utbildningen.

Utvärderingen av utbildningen i litteracitet producerar information som stöd för planeringen, genomförandet, utvärderingen och utvecklingen av utbildningen. Utvärderingen gäller fritt bildningsarbete och grundläggande utbildning för vuxna. Centrala teman och innehållsområden i utvärderingen är utvärdering, handledning, utbildningsvägar och utbildningens genomslagskraft. I utvärderingen tas också fram en statistisk lägesbild av utbildningens volymer, inriktning och utbildningsformer.

Utvärderingen av utbildningen i litteracitet genomförs vid Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) som en del av planen för utbildningsutvärderingar för åren 2020–2023. I utvärderingen

granskas hur utbildningen i litteracitet fungerar, särskilt med tanke på lärande och kompetensutvecklingen och hur väl utbildningssystemet fungerar. I utvärderingen förbinder man sig till principerna för utvecklande utvärdering (Moitus & Kamppi 2020). Planeringen av utvärderingen inleddes i slutet av 2021, datainsamlingen genomförs under våren och hösten 2022 och resultaten publiceras i slutet av 2022.

2 Utvärderingsobjekt och -frågor

I detta kapitel presenteras utvärderingens centrala teman och utvärderingsfrågorna (kapitel 2.1) samt deras förhållande till de strategiska prioriteringsområdena i planen för utbildningsutvärderingarna. Dessutom preciseras utvärderingens målgrupper och avgränsningar (kapitel 2.2). Utvärderingsramen preciseras i kapitel 3, som beskriver hur utvärderingen genomförs.

2.1 Utvärderingens teman och utvärderingsfrågor

Utvärderingsfrågorna grundar sig på de informationsbehov som identifierats i den tidigare utredningen (Hievanen m.fl. 2020) och i redogörelsen om integration. Dessutom har man vid formuleringen av frågorna utnyttjat utvärderingspanelens synpunkter på utvärderingens centrala teman och aktuella informationsbehov.

Temana och utvärderingsfrågorna för utbildningen i litteracitet för invandrare presenteras i tabell 1.

Tabell 1. Utvärderingens teman och utvärderingsfrågor

Tema	Utvärderingsfråga
1. Statistisk lägesbild	Hurdan är den nationella lägesbilden vad gäller volymerna av anordnande av utbildning och fördelningen regionalt, enligt typ av läroanstalt och utbildningsform?
2. Utvärdering	På vilket sätt stöder den nuvarande bedömningspraxis studerandenas jämlika möjligheter att utveckla sin kompetens och avancera på utbildningsvägen?
3. Styrning av utbildning	Hur stöder kriterierna och praxisen för styrningen av utbildningen genomförandet av kompetens- och behovsbaserade utbildningsvägar för de studerande?
4. Utbildningsvägarnas smidighet	Vilka faktorer påverkar studerandenas fortsatta vägar och utbildningsvägarnas smidighet?

5. Genomslagskraften i utbildningen i litteracitet

Vilka effekter har deltagandet i utbildningen på de studerandes kompetensutveckling och verksamhet i samhället?

Utvärderingen tar fram i enlighet med NCU:s plan för utbildningsutvärderingarna 2020–2023 information för utveckling av lärande och kompetens samt för att främja ett välfungerande utbildningssystem. I synnerhet i fråga om utvärderingsfrågorna två och fem granskas utvecklingen av lärande och kompetens, och datainsamlingen riktar sig till lärare och studerande. Metoder för att främja ett välfungerande utbildningssystem kartläggs särskilt via frågorna tre och fyra. Datainsamlingen gällande dessa riktar sig till lärare, handledande instanser och studerande. Den första utvärderingsfrågan ger också grundläggande information som stöd för den nationella utvecklingen av systemet. Svaren fås med hjälp av en enkät riktad till utbildningsanordnarna.

2.2 Utvärderingens målgrupper och avgränsningar

Utvärderingen gäller utbildningen i litteracitet som erbjuds vid läroanstalter för fritt bildningsarbete och som en del av den grundläggande utbildningen för vuxna. Datainsamlingen i utvärderingen riktar sig till utbildningsanordnare, studerande, lärare och handledande instanser.

I utvärderingen avses med utbildningsanordnare aktörer inom det fria bildningsarbetet och den grundläggande utbildningen för vuxna som erbjuder utbildning i grundläggande litteracitet. Inom det fria bildningsarbetet erbjuds utbildning för grundläggande litteracitet vid folkhögskolor, medborgarinstitut, studiecentraler och sommaruniversitet. Inom den grundläggande utbildningen för vuxna riktar sig utvärderingen till kommunala och privata aktörer som erbjuder läskunnighetsskedet.

I utvärderingen hörs lärare som omfattas av den ovan beskrivna verksamheten samt studerande som studerar inom utbildningen i litteracitet eller i läskunnighetsskedet inom den grundläggande utbildningen för vuxna. Även studerande som studerar enligt läroplanen för utbildningen i litteracitet som en del av någon annan undervisningsgrupp än en undervisningsgrupp för utbildningen i litteracitet räknas med¹.

I utvärderingen samlar man dessutom representanter för de handledande instanserna, såsom arbets- och näringsbyråerna, kommunerna och kompetenscentren. I utvärderingspanelens hörande i planeringskedet ansågs det viktigt att inkludera handledande instanser för att man genom utvärderingen ska kunna producera information om övergångsfaser som är centrala med tanke på utbildningsvägens smidighet.

¹ Till exempel i fråga om den svenskspråkiga undervisningen i litteracitet är det typiskt att studerande från flera olika invandrarutbildningar studerar i samma grupper (Bildningsalliansen/intern information 01/2022). Situationen kan vara densamma på små orter.

3 Utvärderingsdata, insamling och analys av data

I utvärderingen används följande data:

- data som samlas in genom enkät av anordnaren
- statistikdata som samlats in i tidigare utredningar
- data som samlas in genom studerandeintervjuer
- data från lärarnas och de handledande instansernas fokusgruppställningar

Vid insamlingen av utvärderingsdata används flera olika datainsamlingsmetoder. I utvärderingen utnyttjas digitala metoder för datainsamling och fokusgruppställningarna ordnas online för att förbättra tillgängligheten. Vid behov preciseras och uppdateras projektplanen i takt med att projektet framskrider.

Utvärderingen genomförs i huvudsak på finska, men i datainsamlingen beaktas också den svenskspråkiga och internationella personalens och studerandenas möjligheter att delta. I planeringsskedet har man kommit överens med de aktörer som ordnar svenskspråkig utbildning i litteracitet om att lärarnas fokusgruppställning ordnas på svenska. En översikt över resultaten av utvärderingen för den svenskspråkiga utbildningen tas fram, så att aktörerna effektivt kan utnyttja resultaten inom sin egen verksamhet. Ett besök till en svenskspråkig läroanstalt ingår i planen.

NCU:s experter ansvarar för dataanalysen och skriver utifrån analysen en utvärderingsrapport som offentliggörs vid projektets avslutande webinarium. I analys- och rapporteringskedena hörs utvärderingspanelen för att precisera resultaten och säkerställa kvaliteten. I analysen används både kvantitativa och kvalitativa metoder. Rapporten och slutsatserna av utvärderingen ska basera sig på information som producerats, samlats in och dokumenterats under utvärderingen. NCU:s utvärderingsexperter ansvarar för att färdigställa rapporten. Vid färdigställandet av rapporten utnyttjas NCU:s interna praxis för kollegial läsning, som är en del av projektets kvalitetshantering. I samband med utvärderingen görs dessutom en sammanfattande publikation av utvärderingsresultaten.

Data samlas in i tre skeden så att följande datainsamlingsfas kompletterar den utvärderingsinformation som erhållits i föregående skede. De olika skedena i datainsamlingen presenteras i figur 1.

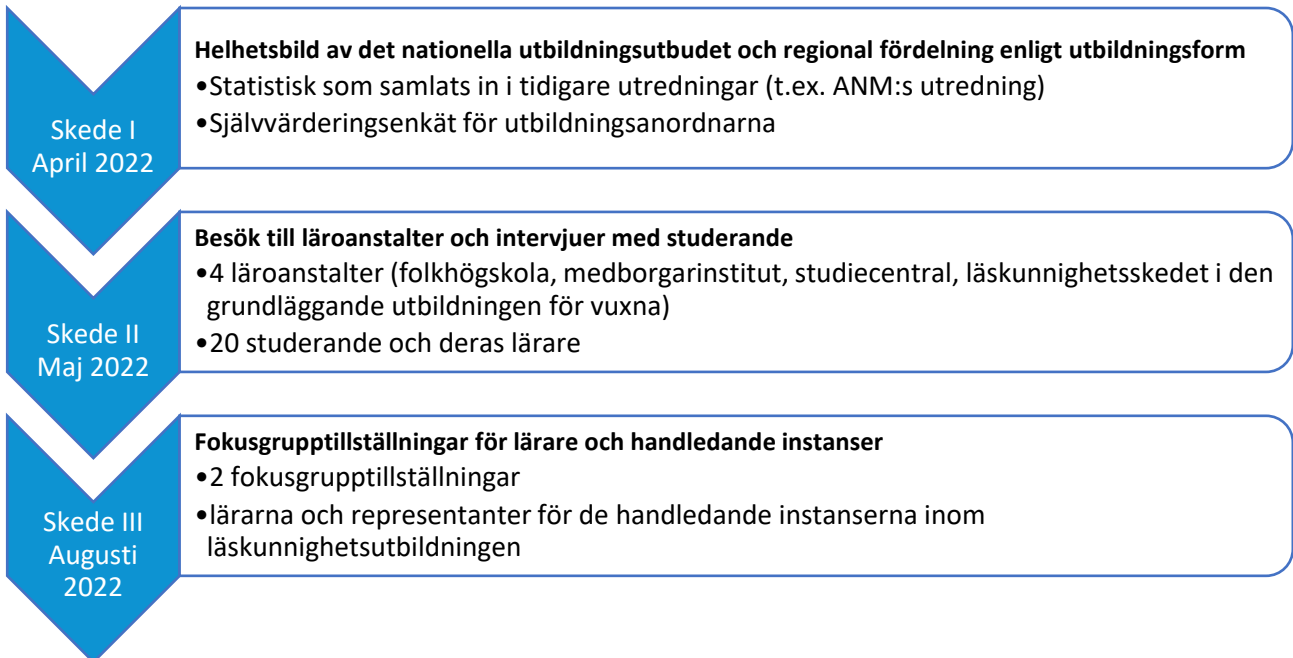

Diagram 1. Datainsamlingsprocessen för utvärderingen av utbildningen i litteracitet.

Anordnarenkät och statistikdata

I det första skedet fokuserar man på att skapa en helhetsbild av det nationella utbildningsutbudet och dess regionala fördelning enligt utbildningsform. Statistikdata används för att skapa en omfattande bakgrundsbild av invandrarnas utbildning och ta fram ett kunskapsunderlag om det nationella läget för dem som drar nytta av utvärderingen. I detta skede är de viktigaste metoderna för datainsamling:

- Genom självvärderingsenkäten samlar man in information för att skapa en nationell lägesbild av volymerna och fördelningen av utbildningen regionalt, enligt typ av läroanstalt och utbildningsform. Genom enkäten samlar man dessutom in information om profilen för de studerande som deltar i utbildningen i litteracitet och därigenom om hur utbildningen kan riktas på ett ändamålsenligt sätt.
- I utvärderingen utnyttjas statistikdata som samlats in i tidigare utredningar.

Besök till läroanstalter och intervjuer med studerande

I det andra skedet bekantar man sig med vardagen vad gäller utbildningen i litteracitet och hör studerande. Under utvärderingen ordnas besök till 4–5 läroanstalter som anordnar utbildning i litteracitet. Ett besök till en läroanstalt som erbjuder svenskspråkig utbildning i litteracitet ingår i planen.

Med beaktande av målgruppen används ett etnografiskt tillvägagångssätt där experterna först tillbringar en dag med studiegrupperna och under den andra dagen intervjuar de studerande. Utvärderarna strävar efter att göra intervjusituationerna så naturliga och informella som möjligt, så att situationen inte liknar de eventuellt obehagliga myndighetshöranden som de studerande upplevt. Med ett etnografiskt grepp har utvärderarna också möjlighet att få en bredare förståelse för utbildningens vardag och dess mångsidiga genomförandesätt. Intervjuerna är halvstrukturerade temaintervjuer som antecknas. Frågorna formuleras med beaktande av principerna för undervisning i finska/svenska som andra språk och ur den studerandes synvinkel. I intervjuerna med studerande används tolkar så att de studerande kan berätta om sina erfarenheter flytande på sitt eget modersmål. Om det bara är möjligt används tolkar via läroanstalternas nätverk som redan är bekanta för de studerande. Under besöken till läroanstalterna intervjuas också lärarna om de teman som presenteras i tabell 1 (kapitel 2.1). Intervjuerna är halvstrukturerade.

Vid hörandet av de studerande strävar utvärderarna att engagera de studerande genom att så mångsidigt som möjligt beakta följande bakgrundsfaktorer:

- Studerande inom både det fria bildningsarbetet och den grundläggande utbildningen för vuxna. När det gäller det fria bildningsarbetet strävar utvärderarna att beakta olika typer av läroanstalter (folkhögskolor, medborgarinstitut, studiecentraler, sommaruniversitet) samt svenskspråkiga läroanstalter.
- De vanligaste språkgrupperna bland studerande inom utbildningen i litteracitet².
- Studerande som omfattas av eller står utanför integrationsplanen
- Hemmaföräldrar/studerande som arbetar
- Studerande i olika åldrar och som representerar olika kön
- Studerande vid läroanstalter med stor/liten studerandevolym
- Studerande inom det fria bildningsarbetet i olika genomförandeformer (korta intensivkurser, långa genomföranden med kort antal veckotimmar eller former mellan dessa, beroende på typen av läroanstalt)
- Studerande från olika läroanstalter och regioner i Finland

Fokusgrupptillställningar för lärare och handledande instanser

I *det tredje skedet* preciseras den statistiska lägesbild som enkätmaterialen producerat och den förståelse som inhämtats under besöken till läroanstalter, och kompletteras i workshoppar för fokusgrupper. Två fokusgrupptillställningar ordnas online. Det ena mötet riktas till lärare inom utbildningen i litteracitet och läskunnighetskedet och det andra till representanter för de handledande instanserna för utbildningen i litteracitet. Med handledande instanser avses i detta sammanhang representanter för arbets- och näringsbyråerna, kommunerna, kompetenscentren och andra instanser.

² I mån av möjlighet utnyttjas de uppgifter som ANM kartlagt i sin interna utredning om de vanligaste språkgrupperna bland deltagarna i utbildningen i litteracitet som en del av integrationsplanen. Dessutom tillfrågas utbildningsanordnarna om de studerandes språkgrupp som en del av datainsamlingen för denna utvärdering.

ser som ger handledning i övergångsskedena inom utbildningen i litteracitet. Vid fokusgruppställningarna samlar man in deltagarnas synpunkter på teman enligt den tematiska indelningen i tabell 1 (se kapitel 4.1). Fokusgruppställningarna ordnas som workshoppar och består av två delar. I den första delen besvarar deltagarna en Webropol-enkät individuellt. Därefter följer grupparbete, under vilket den sekreterare som varje grupp valt antecknar diskussionens kärnpunkter på den digitala GoogleDocs-plattformen.

4 Utvärderingsprojektets organisering och tidtabell

Vid NCU ansvarar projektledaren, utvärderingsexpert Hanna Väätäinen för genomförandet av utvärderingen.

Vid utvärderingen stöds NCU:s experter av en omfattande utvärderingspanel. Utvärderingspanelens medlemmar har sammanställts i enlighet med de mål för utvärderingen som fastställts i utvärderingsplanen och utifrån rekommendationerna i utvärderingen *Utbildningsvägar för invandrare*. I rekommendationerna konstaterades ett behov av att öka dialogen mellan aktörerna på alla systemnivåer, så att ett ömsesidigt hörande av olika synpunkter främjar en gemensam förståelse för utvecklingen av utbildningen i litteracitet. Ett syfte med utvärderingen av utbildningen i litteracitet är att främja detta mål metodiskt. Arbetet i utvärderingspanelen med bred representation och olika synvinklar gynnar genomförandet av utvärderingen, samt förhoppningsvis också det framtida samarbetet mellan medlemmarna och sätten att utveckla utbildningen i litteracitet i framtiden.

I utvärderingspanelens (se tabell 2) sammansättning har man beaktat det mångfasetterade samarbetsfältet inom utbildningen i litteracitet samt sakkunskapen inom utbildningen i litteracitet i alla dess olika utbildningsformer. I sammansättningen beaktas också den regionala och språkliga fördelningen samt könsfördelningen. Medlemmarna i utvärderingspanelen valdes så att gruppen som helhet besitter en mångsidig syn på och kompetens inom de teman som ska utvärderas. Deltagandet i utvärderingspanelen grundar sig på frivillighet och inget arvode betalas för det. Panelmedlemmarna har kontaktats per e-post och uppgifterna har fått från de offentliga webbplatserna. Från vissa organisationer deltar två representanter, varvid man kommit överens om att de kan delta i hörandena turvis.

Tabell 2. Utvärderingspanelen för utvärderingen i litteracitet

Namn	Instans som representeras
Juha Kaivola Turun kristillinen opisto, rektor (medlem i utvärderingsgruppen för utvärderingsprojektet <i>Invandrarnas utbildningsvägar</i>)	Folkhögskolor
Jaana Nuottanen Verksamhetsledare för Medborgarinstitutens förbund	Medborgarinstituten

Tuula Kumpumäki Studieförbundet KSL, studiedirektor och KSL rf:s generalsekreterare	Studiecentralerna
Tuija Österman Finlands Sommaruniversitet rf, generalsekreterare	Sommaruniversiteten
Henrika Nordin Bildningsalliansen, verksamhetschef	Svenskspråkig utbildning i litteracitet inom FBA
Auli Mäkinen Gradia, utbildningschef (VALMA, AIPE, undervisning i finska)	Läskunnighetskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna
Kaisa Häkkinen Laajasalon opisto/utbildning i funktionell litteracitet, lärare	Undervisningspersonal
Antti Kanninen NTM-centralen i Sydöstra Finland/främjande av arbetskraftsinvandring och integration, ledande sakkunnig	Styrning av verkställande och utveckling
Heikki Tulkki* Utbildningsstyrelsen, undervisningsråd/FBA	Förvaltning
Mirka Råback* Utbildningsstyrelsen, sakkunnig/FBA	Förvaltning
Annika Bussman UKM/VAPOS Avdelningen för småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och FBA, undervisningsråd	Lagstiftning & strukturell utveckling
Sari Haavisto ANM/Arbetskraftens migrations- och integrationsenhet, konsultativ tjänsteman (teamledare)	Lagstiftning & strukturell utveckling
Elina Tuomikoski* Testipiste	Kompetensbedömning och handledningsrekommendationer
Elina Stordell* Testipiste	Kompetensbedömning och handledningsrekommendationer
Nina Jokinen* Helsingfors sysselsättningstjänster/Lässervicehandledning, lärare	Styrning av utbildning
Reetta Matula* Helsingfors sysselsättningstjänster/Lässervicehandledning, lärare	Styrning av utbildning

* = överenskommelse om ömsesidig alternering med en annan representant för samma organisation

Medlemmarna i utvärderingspanelen deltar som experter i olika skeden av utvärderingen, såsom planering av utvärderingen, utarbetande av projektplanen, tolkning av utvärderingsresultaten och utarbetande av utvecklingsrekommendationer. Panelen sammanträder fyra gånger under utvärderingsprocessen och dessutom har medlemmarna möjlighet att bland annat kommentera projektplanen och rapportutkastet skriftligt. Panelen har dock inget mandat som styr utvärderingen, utan beslutet om genomförandet av utvärderingen fattas av NCU. Uppgifterna för NCU:s experter och utvärderingspanelen beskrivs i tabell 3.

Tabell 3. NCU:s experters och utvärderingspanelens uppgifter

NCU:s experter	Utvärderingspanelens medlemmar
----------------	--------------------------------

Ansvar för utvärderingen som helhet	Deltar i utvärderingspanelens höranden och skriftlig kommentering: fyra höranden i utvärderingens centrala faser (planerings-, projektplans-, analys- och rapporteringsfasen)
Planering och genomförande av datainsamlingen	Deltar i höranden som en del av planeringsfasen, kommentering av projektplanen och/eller i fokusgrupptillställningar
Analys av materialet	Deltar i kommentering av de preliminära analyserna och/eller i fokusgrupptillställningar
Rapportering av resultaten	Deltar i kommentering av utvärderingsrapporten och/eller i diskussionen utifrån den
Utarbetande av rapport	Deltar i kommentering av utvärderingsrapportens slutsatser och utvecklingsrekommendationer
Insamling och behandling av respons enligt NCU:s responsystem	

Utvärderingen ingår i NCU:s plan för utbildningsutvärderingar 2020–2023. Planeringen av utvärderingen inleddes i maj 2021. På grund av personalbyten och effekterna av coronasituationen flyttades genomförandet fram till början av 2022. Utvärderingspanelen hördes för första gången i november 2021 som grund för utarbetandet av projektplanen. I utvärderingens planeringsfas fördes dessutom diskussioner med arbets- och näringsministeriet (ANM) och Utbildningsstyrelsen. Resultaten av utvärderingen offentliggörs i december 2022. En noggrannare tidtabell för utvärderingen presenteras i tabell 4.

Tabell 4. Tidtabell för utvärderingen

Tidtabell	Verksamhet
9–12/2021	Beredning av utvärderingen
1–2/2022	Planering av utvärderingsfrågor och datainsamling
3/2022	Offentliggörande av projektplanen
4/2022	Enkät till utbildningsanordnarna
5/2022	Besök till läroanstalter och hörande av studerande
6/2022	Statistiska analyser
8/2022	Fokusgrupptillställningar för lärare och handledande instanser
9–11/2022	Analys av data, slutsatser och utvecklingsrekommendationer
12/2022	Offentliggörande av rapporten

5 Centrala begrepp i utvärderingen

Fritt bildningsarbete: Med utbildning som ordnas som fritt bildningsarbete avses utbildning som ordnas av läroanstalter för fritt bildningsarbete enligt lagen om fritt bildningsarbete. Utbildningarna inom det fria bildningsarbetet är frivilliga allmänbildande studier som inte leder till examen. Utbildningarna kan till sin omfattning vara allt från kortkurser på några timmar till studier som tar ett läsår i anspråk. (RP 140/2017 rd.) Kännetecknande för utbildningar inom det fria bildningsarbetet är att läroanstalterna och deras huvudmän själva beslutar om utbildningens mål och innehåll inom ramen för tillståndet att driva läroanstalten. Utbildningen i litteracitet kan till exempel inte styras enligt grunderna för läroplanen, endast genom rekommendationer (Utbildningsstyrelsen 2018). Bindande bestämmelser kan inte heller utfärdas om kursernas innehåll, längd, antal veckotimmar eller annat.

Utbildning i litteracitet inom det fria bildningsarbetet: Utbildningen i litteracitet inom det fria bildningsarbetet är avsedd som stöd för integrationen för invandrare som i sitt eget hemland eller någon annanstans inte har haft möjlighet att få tillräcklig utbildning och allmänbildning för att klara av de utmaningar som det finländska samhället ställer för studier, arbete och praktiska vardagsfunktioner. Bland läroanstalterna för fritt bildningsarbete ordnas utbildningen av folkhögskolor, medborgarinstitut, studiecentraler och sommaruniversitet. Dessutom ordnas utbildning i litteracitet som en del av den grundläggande utbildningen för vuxna. Inom utbildningen i litteracitet inom det fria bildningsarbetet kan studeranden genomföra studier i läs- och skriftfärdigheter samt studier i finska eller svenska flexibelt i egen takt, även som bisyssla. Ingen studerandeavgift tas ut för utbildningen om den ingår i invandrarens integrationsplan. (Utbildningsstyrelsen 2018.)

Vid sidan av begreppet utbildning i litteracitet används allmänt uttrycket *utbildning i läs- och skriftfärdigheter*. I denna utvärdering används uttrycket *utbildning i grundläggande litteracitet* på basis av rekommendationen för läroplanen för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete (Utbildningsstyrelsen 2018).

Grundläggande utbildning för vuxna: Kommunerna ordnar grundläggande utbildning för vuxna i vuxengymnasier, medborgarinstitut, folkhögskolor, yrkesinriktad vuxenutbildning eller läropliktsskola. Grundläggande utbildning för vuxna kan enligt 7 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) också ordnas av registrerade sammanslutningar eller stiftelser³. Ordandet av grundläggande utbildning för vuxna är inte obligatoriskt för kommunerna och erbjuds inte heller i alla kommuner. Detta har man svarat på genom att bevilja privata utbildningsanordnare tillstånd i enlighet med lagen om grundläggande utbildning. Den grundläggande utbildningen för vuxna består av studier i inledningsskedet och slutskedet. Utbildningen i litteracitet är en del av studierna i det inledande skedet. Vid alla läroanstalter som erbjuder grundläggande utbildning för vuxna ordnas inte alla skeden.

³ En del av läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet ordnar både utbildning i litteracitet och grundläggande utbildning för vuxna.

Läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för vuxna: Den grundläggande utbildningen för vuxna riktar sig till personer som passerat läropliktsåldern och som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller som till exempel har behov av att komplettera studier på grundstadiet som avlagts någon annanstans än i Finland eller höja vitsorden i enskilda läroämnen. Till den undervisning i litteracitet som ordnas och finansieras som grundläggande utbildning antas studerande som saknar kunskaper och färdigheter inom den grundläggande utbildningen och vars mål är att avlägga den grundläggande utbildningen. Till den grundläggande utbildningen hänvisas inte studerande som behöver undervisning och stöd i läs- och skrivfärdigheter och som redan har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs. (RP 178/2016 rd.)

Integration: Integration är en dubbelriktad process vars mål är att invandraren ska känna sig som en fullvärdig medlem av samhället. I integrationsprocessen strävar man efter att tillägna sig de kunskaper och färdigheter som behövs i det nya hemlandet, så att invandraren har möjlighet att aktivt delta i samhället och bland annat hitta sysselsättning. (THL 2021.) Integrationsfrämjande verksamhet grundar sig på lagen om främjande av integration som trädde i kraft 2011 (SR 2021, 39). Integrationstiden enligt integrationslagen är i allmänhet högst tre år, men av särskilda skäl kan den förlängas med två år (L 1386/2010, 12 §). Både arbets- och näringsbyråerna och kommunerna ansvarar för att ordna integrationstjänster. Arbetslösa invandrare som söker arbete är kunder hos arbets- och näringsförvaltningen. Kommunerna ansvarar för sin del för andra invandrares integrationstjänster.

Integrationsplan: Enligt lagen om främjande av integration är integrationsplanen en personlig plan för invandraren i fråga om de åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja invandrarens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper i finska eller svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarens möjligheter att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten. Utöver studier i finska eller svenska kan i integrationsplanen överenskommas om undervisning i invandrarens eget modersmål, samhällsorienterad undervisning, läs- och skrivundervisning samt undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen, integrationsutbildning och andra individuella åtgärder som främjar integration. (L 1386/2010.)

Arbets- och näringsbyråerna och kommunerna ansvarar för utarbetandet av integrationsplanen. Den första integrationsplanen ska göras upp senast tre år efter det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Den instans som utarbetat integrationsplanen, dvs. kommunen eller arbets- och näringsbyrån, ska följa med hur planen framskrider och uppdatera den. Den längsta tid som berättigar till en integrationsplan är tre år från det att den första planen utarbetades, men tiden kan förlängas med högst två år för att möta behovet av särskilt stöd (L 1386/2010.)

Invandrare: Allmänt begrepp för en person som har flyttat från ett land till ett annat. Begreppet avser i allmänhet personer som är födda utomlands (THL 2021). Begreppet beskriver således en person *med utländsk bakgrund* som inte är född i Finland. *Personer med utländsk bakgrund* är personer födda både i Finland och utomlands vars båda föräldrar eller enda kända förälder är födda utomlands eller som inte har någon information om någondera föräldern i befolkningsdatasystemet. (Statistikcentralen 2021.) I denna bedömning är det också möjligt att använda begreppet *inflyttad till landet*. Begreppet har valts utifrån de begrepp som använts i utvärderingsplanen.

6 Källor

Hievanen, R., Frisk T., Väätäinen, H., Mustonen, K., Kaivola, J., Koli, A., Liski S., Muotka, V., Wikman-Immonen, A. 2020. Maahanmuuttajien koulutuspolut – Arviointi vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksesta, aikuisten perusopetuksesta ja ammatillisen koulutuksen kielitaitovaatimusten joustavoittamisesta. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 11:2020.

L 1386/2010, 12 §. Lag om främjande av integration. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
Moitus, S., & Kamppi, P. 2020. Kehittävä arviointi Kansallisessa koulutuksen arviointikeskuksessa. Tiivistelmä 8:2020. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Helsinki. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2020/04/KARVI_T0820.pdf

RP. 140/2017 rd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete. https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Documents/RP_140+2017.pdf

RP 178/2016 rd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 1 och 46 § i lagen om grundläggande utbildning samt till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice. https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Documents/RP_178+2016.pdf

SR 2019. Regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering 10.12.2019. Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle. Statsrådets publikationer 2019:32. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-810-6>

SR 2021. Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:62. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163237/VN_2021_62.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Statistikcentralen 2021. Begrepp. https://www.stat.fi/meta/kas/ulkomaalaistaus_sv.html

Utbildningsstyrelsen 2018. Rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete. Föreskrifter och anvisningar 2018:2b. <https://www.oph.fi/sv/statistik-och-publikationer/publikationer/rekommendation-laroplan-utbildning-i-grundlaggande>

THL 2021. Käsitteet. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/kasitteet> (luettu 25.2.2022)

Witting, M. 2019. Korkeasti koulutettuja ja vähän koulutettuja – ulkomaalaistaustaisten koulutuksesta tulossa tarkempaa tietoa. Asiantuntija-artikkelit ja ajankohtaisblogit. Tilastokeskus 16.9.2019.

NATIONELLA CENTRET FÖR UTBILDNINGSPÄRDERING

<https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2019/korkeasti-koulutettuja-ja-vahan-koulutettuja-ulkomaalaistaustaisten-koulutuksesta-tulossa-tarkempaa-tietoa/> (luettu 19.2.2022)